

Pasvalio Sąjūdis

LIETUVOS SAJŪDŽIO PASVALIO LAIKRAŠTIS

Nr. 20

1990 m.
gruodžio
11 d.

Kaina
40 kap.

Kokių tik kalbų dabar neišgirsi Pasvalyje. Įprato-me pūsti seną dūdelę ir pu-čiame. Pablogėjo pragyve-nimo lygis — kalta val-džia. O kas toji valdžia, jei ne Vytautas Landsbergis ir Sąjūdžio remti deputatai? Belieka pasigalasti dantis ir pulti visus iš eilės. Šito tik ir laukia Nepriklauso-mybės priešai: kad mes sa-vo rankomis nuverstume mūsų pačių išrinktą parla-mentą. Tada, išrinkus „at-kuriamąjį Seimą“, būtų galima atkurti ir LTSR...

Nenorim girdėti, kad Są-jūdžio remtų deputatų parla-mente nėra nė dviejų trečdalių. Norim suprasti, kaip jiems priešinasi destruktivios jėgos, netgi

pačius būtiniausias įstaty-mus priimant. Beje, ir įsta-tymas kai kam tik „stulpas, kurį galima apeiti“. Taip jau pareiškė mūsų rajono valdytojas.

APSIDAIRYKIME

Pažvelkim į „Tiesos“, „Lietuvos ryto“, „Respu-blikos“ puslapius. Kaip juodinami gerbiamo Vytau-to Landsbergio bendramin-čiai, jau nekalbant apie kitas antikomunistines or-ganizacijas, partijas, o juo labiau — apie Lietuvos Laisvės Lygą. Ir nieko nuostabaus. Juk visi senie-ji šių laikraščių darbuo-

tojai — dar pagal „lenini-nę kadru politiką“ atrink-ti žmonės. Todėl ir laikraš-čiai stropiai kontroliuojami LKP. Gerai, kad dar turim bent vieną tikrai lietuviš-

ką dienraštį — „Lietuvos aidą“.

O dėl pablogėjusio pragy-venimo lygio — tai atmin-kim, kad niekas ir nežadė-jo iškart atverti aukso ka-syklų. Be to, jis pablogė-jo ne vien Lietuvoje, bet katastrofiškai smunka ir Rusijoje, kur nėra nei Vy-tauto Landsbergio, nei Są-jūdžio. Galų gale pažvel-

kim į Ministrų Tarybą, į vietines savivaldybes. Juk tiek tenai, tiek čia aibė buvusių partinių funkcio-nierių, anų laikų vadovų, kurie anaipol nenori nie-ko keisti. Atminkim, kad partija pakeitė tik pavadi-nimą, o komunistais liko tie patys žmonės. Manau, nereikia aiškinti, kiek prieš metus — kitus jiems terū-pėjo mūsų teisės bei pragy-venimo lygis.

Taigi kviesčiau pirmiau-sia gerai apsidairyti aplin-kui, įvertinti viską savo galva ir tik tada — kaltinti ir smerkti.

Vilius DOVYDAVICIUS

RANKAS NUSIPLOVĖME. O SAŽINĘ?

Lietuvos komunistų par-tija viešai pareiškė atsiri-bojanti nuo praeities klai-dų (nusikaltimų? — Z. M.), nors tų klaidų (nusikalti-mų?) pasekmės visu savo sunkumu tebeslegia Lietu-vos žmonių pečius. Tai kas gi už jas atsakys?

Tas LKP pareiškimas man kažkodėl labai prime-na moterų — gegučių pa-reiškimus, kurios, pagim-džiusios dvasia ir kūnu luošą kūdikį — savo nedo-ro gyvenimo vaisių, lengva ranka parašo: savo vaiko atsisakau — auginti, maitinti ir globoti jį palieku valstybei. O toliau: joms — vėl orgijos, vėl eilinis pareiškimas; gi visuomenei, t. y. visiems mums — dar vienas nelaimingasis, dar vienos širdies skausmas ir nevirtis. Dori žmonės to-kias moteris smerkia. Smer-kia konkrečiai — Viliją, Genę, Nijolę...

Tai gal ir Lietuvos ko-munistų partijai pirmiausia reikėjo atsiriboti ne nuo sa-vo praeities klaidų (nusi-kaltimų?), o nuo žmonių,

tas klaidas (nusikaltimus?) dariusių ir už jas atsakin-gų? Mums sakoma: visi nedorieji patys išėjo iš sa-varankiška tapusios LKP, pasiliko geriausieji. Žodžiu, vėl pretenduojama į „epo-chos protą, garbę ir są-žinę“.

Iš tiesų, LKP eiles pa-liko daug, tikrai daug žmo-nių (manau, šis procesas tę-sis, nes „komunizmo šmėk-la“ pamažu apleidžia Euro-pą). Partinius bilietus pa-dėjo daug dorų žmonių, juos „numetė“ ir kai kurie karjeristai, kyšininkai, suk-čiai. Bet ar visi?

Aš dažnai galvoju: ar tu-rėtume dabar Lietuvoje taip visų keikiamą „platformi-ninkų“ partiją, jei dar prieš savarankiškos LKP sukūrimą, kaip Lietuvos ne-priklausomybės idėjos prie-šininkai, iš LKP eilių bū-tų pašalinti aršiausi TSKP „platformos“ šalininkai (juk kiek čia seniai šalin-davo vien dėl to, kad Mo-tiną ar Tėvą su Dievu į kapus nulėdėdavai...). Šiaip ar taip LKP (TSKP) ir

LKP — vieno kūno (nors ir „suskilusio“) dalys.

Pasidairykim ir po savo rajoną. Kokią galybę mūsų Rajkoopsąjungos pirminin-ko nuodėmių žino LKP RK sekretorius J. Budre-vičius (žr. „Pasvaliečio“ 2-ąjį numerį). Tai negi reikė-jo laukti, kol prekybos va-dovas pasakys: „neleidžia sukčiauti — nereikia ir partijos!“. Gal principin-giesiems partiečiams pir-miems (ir jau seniai) derėjo pareikšti: „Sukčiams par-tijoje — ne vieta!“. Belie-ka manyti, kad tą padaryti trukdė vis dar neaiškūs ja-poniško televizoriaus klyst-keliai (žr. š. m. liepos 5 d. „Lietuvos aidą“).

Įdomu, su kurio eksko-munisto „dosjė“ būsim vėl supažindinti? Matyt, savo laiku „prisidirbusiems“ partinius bilietus „mėtyti“ tikrai pavojinga...

Siūlau pamąstyti ir štai apie ką: ir savo interviu „Tiesai“ (š. m. birželio 5 d.), ir slaptam „Pasvalie-čio“ korespondentui J. Bud-revičius, piktindamasis eks-

komunistais, kažkodėl mini beveik vien tik vadovų pa-vardes. „Apvylė daugelis vadovų, — sako jis. — Pa-dėję partinius bilietus „Pa-vasario“ kol. pirmininkas S. Janeliūnas, „Draugys-tės“ — J. Jarašūnas, „Ko-vo 8-osios“ — V. Strei-kus, Mikoliškio paukšti-ninkystės ūkio direktorius — R. Vaičeliūnas...“ O čia dar „prekybos asai“ — J. Tikuišis su A. Razmumi... Argi neskauda sekretoriui širdies dėl partiją paliku-sių inteligentų — mokyto-jų, gydytojų, sąžiningų ir dorų darbininkų? Matyt, oficialiai pasiskelbusi nebe-valdančiąja, LKP vis dėlto labai trokšta išlikti „vado-vų partija“. O per juos: „partijos nutarimus — į gyvenimą“. Tik, neduok Dieve, jei po kiek laiko iš-girsime naują pareiškimą: nuo klaidų atsiribojame, rankas nusiplauname...

Z. MAGELINSKIENE
Ekskomunistė (o kodėl
ja tapo — kitame
laikraščio numeryje)

KAS

Po penkiasdešimties metų tylos grįžta tiesa apie tuos, kurie kovojo ir žuvo už Lietuvos laisvę, tiesa — apie Lietuvos partizanus.

Joniškėlyje jau pernai šalia leitenanto J. Stapulionio kapo buvo perlaidoti partizanai. Šiomet, ankstyvą rudenį, į Joniškėlį susirinko giminės ir pažįstami tų, kurie ilsisi prie Girulės. Po šv. Mišių visi nuvažiavom į Austakynę. Čia pastatytas kryžius šešiolikai už Lietuvą žuvusių kovotojų. Iškilmes prasiėdė Maironio „Oi neverk, motušėle“. Savo kūrybos eilėraščius skaitė V.

Rinkevičienė, tuos baisius laikus prisiminė B. Jarašūnas. Tai jis yra surinkęs daugiausia žinių apie Jo-

ATEIS

niškėlio apylinkėse žuvusių partizanus. B. Jarašūnas pasakojo, kad 1946 metų vasario 23-ąją Pakruojo rajono Oniūnų kaime, Jono Madzeliiausko sodyboje, niekšo įskusti nuo sribų ir raudonarmiečių žuvo devyniolika kovotojų. Žuvusiųjų lavonus nuvežė į Pasvalį, po to į Joniškėlį, sukabino ant tvorelės prie vėliavos stiebo. Kovo 3-ąją atvežė į Austakynę, apdėjo šiaudais ir uždegė. Vals-

čiaus pirmininkas P. Samulionis, nors ir daužė kumščiu į stalą, tačiau leido be jokių ceremonijų palaidoti žuvusius. Tad kovo 9-ąją Austakynės gyventojai — Jarašūnas, Jasilionis, Žilys, Jodinskas ir Balčiūnas pa-

PRAŠYTI

laidojo sudarkytus partizanų kūnus. Dar ir šiandien akyse tebestovi tas šiurpus vaizdas, kurį „kultūros nešėjai“ iš rytų šalies atnešė į mūsų Tėvynę.

Joniškėlio parapijos klebonas kunigas B. Urbonas pašventino kryžių, pakvietė visus maldai. Kovotojų kapą nuklojo gėlės. Deja, dar

ir dabar nežinomi tie, kurie taip išniekino žuvusių. Kas ir kada ateis priešio kryžiaus prašyti žuvusiųjų ir gyvųjų atleidimo? Kodėl tyli saugumo ir kompartijos archyvai — juk saugumas buvo ir tebėra ištikimiausias kompartijos.

ATLEIDIMO?

tarnas. Niekas netrokšta keršto, bet tiesa turi būti pasakyta, kad ir kokia karta ji bebūtų abiemis kovojusioms pusėms.

A. RUMPIENĖ

ŽUVUSIŲ REZISTENCIJOS DRAUGŲ ATMINIMUI

Kiek daugel sudėta, o Lietuva,
Ant aukuro Tavo — aukų,
Kiek daugel nugrimzdo į praeitį
Nežinomų ir žinomų veidų...

O! Liejosi kraujas upeliais...
Suklupę Tėvynės kely,
Regėjom, kaip Lietuvoj keliasi
Hidra bolševizmo baisi!

Negaila, Tėvyne, kovos tos —
Žiaurios, baisios, nelygios.
Tik gaila, oi gaila, kad linko
Beržai, nepakėlę naštos...

Tik gaila, oi gaila, kad niekad
Nežvelgs jų akys į ten,
Kur saulė pakyla kas rytą
Ir neša gyvenimą man...

Ir neša laisvėjantį rytą,
Paženklintą jų krauju —
Pro siaubą ir ašaras švinta
Aušra Lietuvos mūs laukų!

Tad lenkime galvas prieš auką,
Sudėtą gyvųjų širdžių,
Kač niekad, o niekad negrįžtų
Kraujuojančios žaizdos dienų tų..

Palaiminki, Dieve, jų auką —
Te Lietuvoj laisvė pražysta
Ir kryžiuose mūs atminties
Vainikai jiems laurų nevysta!

V. RINKEVIČIENĖ

Švobiškis

TIKĖJIMO ŽODIS Nr. 2

GRUODIS

PASVALYS, (šv. Jono Krikštytojo parapijos bažnyčia)

Pasvalio miestas, įsikūręs prie Lėvens upės, kur į ją įteka Svalia (36 km ilgumo), 20 km į pietvakarius nuo Biržų, 35 km į šiaurę nuo Panevėžio, prie Biržų — Šiaulių geležinkelio linijos. Vietovė savo vardą gavo nuo Svalios upės.

Pasvalys — viena seniausių Lietuvos gyvenviečių. Žmonės čia gyveno senaisiais laikais, randama X—XIII a. dirbinių. Į vakarus nuo miesto, Mūšos dešiniajame krante, kur į ją įteka Tatula, yra išlikęs piliakalnis. Manoma, kad Gedimino laikais čia buvo medinė pilaitė, kuri turėjusi pastoti kelią į Lietuvą slenkančiam Livonijos ordınui. Ir kitose apylinkės

vietose yra piliakalnių, piliakapių.

Istoriškai Pasvalys žinomas nuo XV a. pabaigos. Vietovės atsiradimas ir išaugimas glaudžiai siejasi su R. katalikų bažnyčios pastatymu.

R. KATALIKŲ BAŽNYČIA. 1497. XII. 6 paskelbtu dokumentu D. L. K. Aleksandras Jogailaitis, prašomas kun. Jono Groto, kuris jau buvo pradėjęs statyti bažnyčią, padovanavo jai savo žemių ir leido kurti miestą. Klebonui buvo užrašyta 4 ūkiai, leista steigti krautuves, svalgalių varyklas, smukles, ruošti turgus ir daryti turgaus rinkliavas. Be to, buvo dovanota Čečėviškės žemė už Lėvens, kad jis ten ga-

lėtų įruošti dvarą. (Dovanavimo akto lietuviškas vertimas mūsų paskelbtas ML II t., 708—709 psl. Ten yra ir daugiau žinių apie Pasvalį).

Karaliui pristačius, Vilniaus vyskupas Albertas pirmuoju Pasvalio klebonu 1498. VI. 8 paskyrė minėtą kunigą Grotą. 1536 m. Zygimantas Senasis privilegijas patvirtino, 1546 m. Zygimantas Senasis jas pakartojo.

1557. IX. 14 Pasvalyje įvyko labai svarbus istorinis įvykis. Karalius Zygimantas Augustas savo kariuomenėje stovykloje Pasvalyje pasirašė sutartį su Livonijos magistru Walteriu Fuerstenbergu, kuria magistras ir Rygos arkivyskupas

pasidavė Lenkijos ir Lietuvos karaliui. Ši sutartis, vadinama „Pacta Pasvolensis“, turėjo labai didelės reikšmės unijinei Lietuvai ir kuriam laikui sustabdė Maskvos kėslus į Lietuvos valdomas žemes.

Pasvalio parapija buvo faktiškai įsteigta jau 1494 m. Maždaug tuo pačiu laiku galėjo būti pastatyta ir bažnyčia. Žinoma, ji buvo medinė. Klebono skyrimo teisę turėjo karalius.

Keliasdešimčiai metų praslinkus, Pasvalio bažnyčia su visais turtais perėjo Vilniaus kapitulai, kuri perstatė bažnyčią. Tai galėjo būti apie 1580 m. Tačiau ši antroji bažnyčia 1776 m. sudegė. Visus 11 metų parapijiečiai bažnyčios neturėjo. Pamaldoms laikyti įruošta iš žabų pinta laikina pastogė (šopa). Per tą laiką Vilniaus kapitulos ir parapijiečių aukomis buvo pastatyta nauja mūrinė bažnyčia, jau trečioji iš eilės. 1787 m. joje pradėtos laikyti pamaldos. Ji buvo 34X17 m, be bokštų, su iš galo primūryta zakristija ir sandėliu bažnytiniams reikmenims. Stogas čerpėmis dengtas. Viduje įruošti 3 altoriai. 1851 m. vysk. M. Valančius ją konsekrovo.

Šiai bažnyčiai buvo lemta išstovėti šimtą metų. Ruošiantis minėti šią sukaktį, buvo ruošiamasi ir naujoms statyboms. 1885—1887 m. klebono prel. Vlodo Dambrausko rūpesčiu ir parapijiečių lėšomis trečioji bažnyčia buvo pertaisyta, padidinta, laikantis romantiškojo stiliaus. Buvusi bažnyčia palikta savo vietoje, naujosios viduryje, ir paversta viena nava su presbiterija.

(B. Kirklys „Lietuvos Bažnyčios“)

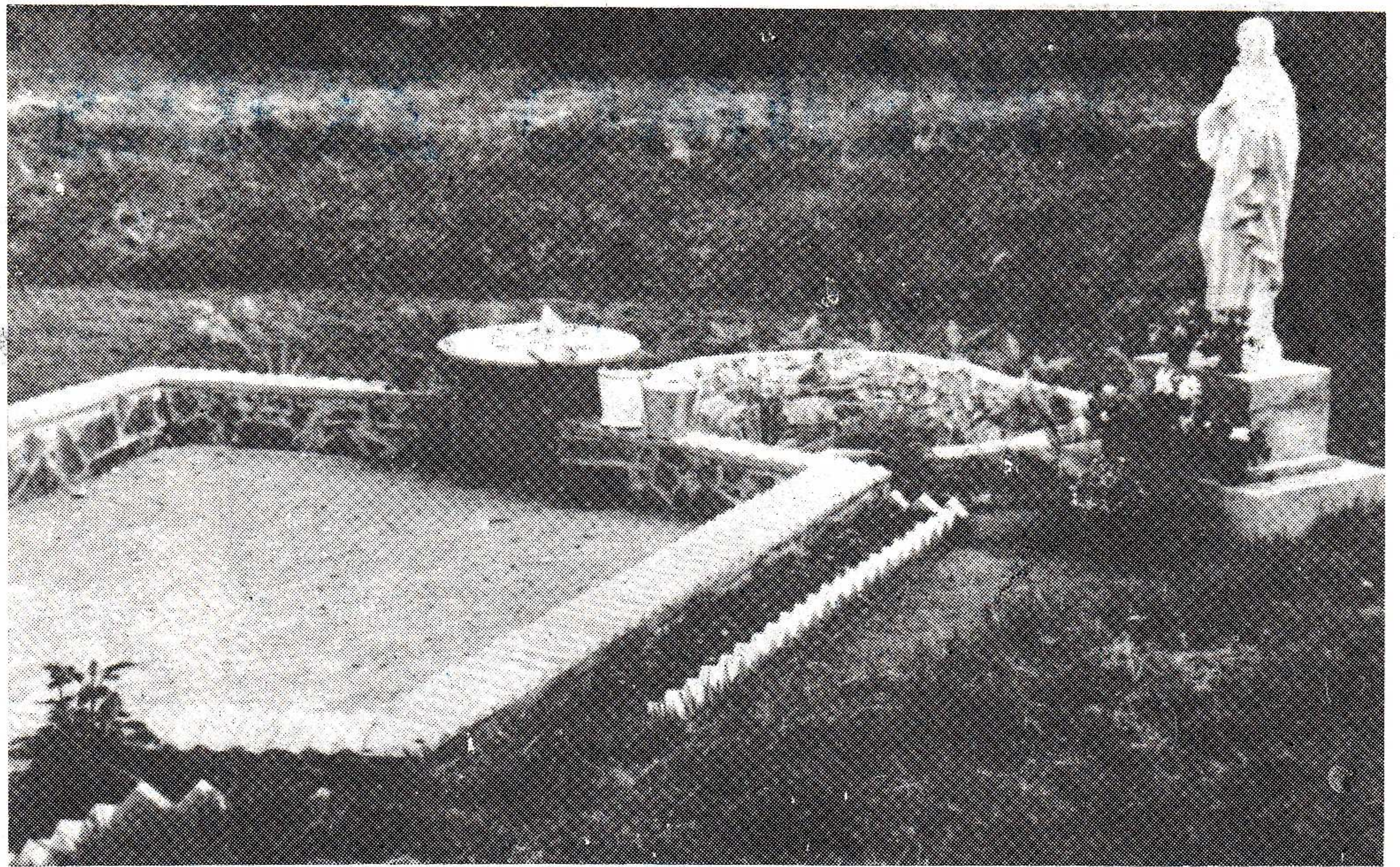
V. Dulkės nuotrauka

ŽMONĖS TIKĖJO ŠVENTU- MO GALIA

Rugpjūčio 19 dienos ankstyvą rytą 60—70 žmonių būrelis patraukė Daujėnų link. Eidami giedojome giesmes, kalbėjome rožančių, pagerbėme pakelėje stovinčius kryžius. Kelias neprailgo. Tiek jaunas, tiek senas tą 12-kos kilometrų atstumą įveikė gan lengvai. Apie 11 valandą mes jau buvome Daujėnuose. Čia laukė minios žmonių. Šventoriuje mus pasitiko Pasvalio parapijos klebonas dekanas gerb. A. Jančys, Daujėnų parapijos klebonas gerb. G. Ikamas ir Šaravų parapijos klebonas gerb. R. Mizaras. Po šv. Mišių didžiulė žmonių minia pasuko šventojo šaltinėlio, vietinių gyventojų vadina Sventabala, link. Čia buvo pašventintas šaltinėlis, naujai pastatytas kryžius ir Švč. Mergelės Marijos statula, taip pat pasakytas pamokslas. Pašventinto šaltinėlio vandenį žmonės gėrė, pylėsi į stiklainius ir nešėsi, o kas ir vežėsi į namus. Koks gi šis šaltinėlis? Kokia jo istorija? Apie tai paprašėme papasakoti Daujėnų parapijos kleboną gerb. G. Ikamą.

— Man atvažiavus į šią parapiją dirbti, — pasakojo klebonas, — šaltinėlis buvo neseniai užverstas, labai išniekintas. Bet žmonės vis tiek plaukė plaukė į Daujėnus. Dokumentų nėra išlikusių jokių. Viskas karo metais buvo sunaikinta. Tik šiemet vėl baigėme tvarkyti šį kampelį.

— Kas prisidėjo prie

šio nuostabaus kampelio sutvarkymo?

— Aukomis ir vietinių žmonių darbu, prakaitu ir didžiule meile čia dabar taip gražu. Anksčiau buvo vien bala. Valdžia mums davė tik projektą. Šioje vietoje dar norime pastatyti Jėzaus Nazariečio statulą.

— Kodėl šią vietą vadina šventa?

— Žmonės pasakoja, kad čia pasirodydavo Jėzus Nazarietis. Bet apie tai jums daugiau papasakotų vietiniai žmonės. Kai kurie seneliai dar ir datas atmena.

Klebonas pasakė keletą pavardžių. Padėkojome jam ir išėjome ieškoti nurodytų žmonių.

— 1957 metais, — pasakojo žmonės, — šventabala užvertė. Septynios mažos tris dienas vežė žvyrą ir pylė į šaltinėlio vietą.

— O kas taip išniekino šią šventą vietą? Kodėl?

— Kiek yra žinoma, po tuo raštu pasirašė daktaras Liukpetris, kolūkio pirmininkas Bitinas, Barbora. Nepatiko jiems tikėjimas. Todėl ir užvertė, išniekino šaltinėlių, prisidengdami tuo, kad čia, atseit, vanduo

nešvarus, plinta visokios ligos. Bet buvo atvirkščiai. Žmonės tikėjo šventumo galia ir nuo to vandens ne susirgdavo, bet pagydavo. Kas akmenėlių pasirinkdavo, kas žolės pasipjaudavo, o kas, radęs mažą baltutę, mazgojosi. Niekas nežiūrėjo, kad tas vanduo nešvarus — piemenys čia ir kiaules gindavo, o žmonės vis tiek tikėjo, kad tas vanduo šventas. Ir ne vienas išgijo nuo šio vandens. Yra tokių ir Daujėnuose.

— O kokia šios šventos vietos istorija, kur jos paslaptis?

— Kaip pasakoja seni žmonės, prieš 200 metų čia pasirodydavo Jėzus Nazarietis. Vieną rytą Jį išveža į Krinčiną, o kitą rytą Jis vėl būdavo Daujėnuose. Klebonas Baltrušaitis nusprendė čia pastatyti bažnyčią. Bet bažnyčią pastatė kiek aukščiau, ant kalnelio, o šį žemės plotelį beveik 12 arų, apie 1910 metų klebonas Baltrušaitis nupirko iš ūkininko Motiejaus Vadapalo už 1000 litų. Jis matė, kad čia vieta gan gera, nes net ir sausiausią vasarą vanduo ne-

išdžiūsta. Bet sutvarkytas tas kampelis nebuvo, tik aptvertas. Be to, žmonės laisvai galėjo naudotis ta žeme, tuo šaltinėliu. Tai jau nebebuvo ūkininko nuosavybė. Dar seni žmonės sako, kad čia kažkada stovėjo ir koplytėlė, bet ji nusmego.

— Tie žmonės, kurie niekino Sventabalą, dar gyvena?

— O taip! Tie žmonės, kurie anais „gerais“ laikais liepė užversti Sventabalą, gyvena dar ir dabar, bet šią dieną jau nekyla jiems ranka draskyti, naikinti, niokoti tą nuostabų Daujėnų miestelio kampelį.

Dėkojame visiems, kurie padėjo mums atskleisti Šventojo šaltinėlio paslaptį, nors žmonės, pamatę įjungtą magnetofoną, žiūrėjo į mus su baime, nepasitikėjimu. Dar ir dabar ausyse skamba žodžiai: „Aš bijau. Dabar bijosiu. Tik neapgaikit!“. Na, o tiems, kas niokojo mūsų tautos šventas vietas, atleisk, Viešpatie, nes jie kartais nežino ką daro.

**JOLANTA ir LORETA
V. Dulkės nuotrauka**

ŠAUKIUOSI MEILĘ

„Teisuoliai prikaldė Tiesą,
O nubaustas plėšikas,
pamatęs ją prikalta,
pasiūlė savo širdį:

„Viešpatie, prisimink mane,
kai nueisi į savo karalystę“.

Ką daryti, kai į duris pasibeldžia laukinė kančia?
Pupt Kristaus kuždesys:

— Visa esybe, o savo artimą kaip pats save!

— Širdis plėšikauja. Aš daugiau nebegaliu, Viešpa-

tie, Viešpatie, išgirsk mano jausmą. Tavo ausys įdėmiai tesiklausos mano maldaujamo šauksmo.

— Viešpatie, kodėl gūžtą išardei? Kodėl vienatvei pasmerkei mane? Kodėl visi šitie, kuriais aš taip tikėjau..., ne tokie visai išsiskleidė, deja...

Mylimasis (-oji), aš tave pamilau dar prieš pasaulio sukūrimą!

Siela, aš pas tave ateinu, bet kodėl tu mane išvarai?

— Viešpatie, nejaugi Tu esi kančia?

— Nel

— Tai netiesa. Tu juk Meilė!

— Taip, aš Meilė. Mano Numylėtini (-e), juk už tave

(Nukelta į 5 psl.)

Šaukiuosi meilę

(Atkelta iš 4 psl.)

aš gyvybę atidaviau, kad taptum manimi, o aš tavimi.
Bet ar galėtum Tu mane vadinti Meile, jeigu nepadėčiau Tau tapti Meile?

„Mano jungas saldus, mano našta lengva“.

Kaip tai, jeigu aš keliu, keliu ir nepakeliu, o širdis apmiršta alpuly? Išmurgdo neteisybės purviną bangą!

— Imk brolio kryžių ir sek paskui mane. Padėdamas kitam — padėsi sau.

Meilė yra neapykantos kapas. Mylėti yra labai lengva. Sunku yra neapkęsti.

— Meilė yra kančios kapas. Kada Meilės gana, visko žmogui, mano broli, gana. Kodėl užpūtei Meilės žibintus? O vidun prisibeldusi braido tamsa? Kodėl brolius apleidai?.. Jus užmerkė šalna...

Toks kietas ir aštrus šis grindinys..., bet jis surinks manusius kraujo liepsnynus. O va, žolė, rasa man veidą dar suvilgys. Paliks kaip drobulėj joje manasis kraujo krešulys — negiedamas giesmynas. Pelynas — nekaroti žolė.

— Tu lauki manęs? Ar lauki manęs? Aš su kryžium atėjau pas tave, ar priimsi mane, mylimoji (-asis). Aš taip seniai už durų laukiu... Apsiaustą audžia kruvinas lietus. Aš pakeliu akis į tave, kad vienu vieninteliu žvilgsniu brolių paguostum. Vienu vieninteliu žodžiu klydusiam atleistum. Rankos mostu pašauktum sugrižti, bet tu... tik ateini ir nueini.

...tu eini ir sušukęs:

— Ilgaplaukis pacukas, — sprunki.

— Pinigai ar dar liko visi? O jei galvą nutrauks? Uoi, papjaus! Viešpatie, sakai, padėk. Na kuo tokiam begalima padėti?

Aš toks geras dabar. Po kojom tavosiom glaudžiuosi. Bažnyčioje stengiuos pralįsti pirmasis. O jie, raupsuoti, į Bažnyčią nevaikšto! Man nepriklauso jiems padėti. Tegul patys sau pasideda!

— O mano keliai kruvini, ar apriši ma njuos, mylimoji? Erškėčių vainikas šaknis jau išleido many, ar ištiesi rankas, kad nuimtum tu jį?

— Aš jų nesuprantu!

— Norint suprasti, reikia pamilti.

— Jus? Už ką, Viešpatie?

— Mylimoji, ar myli mane?

— Tave? Taip, Viešpatie!

— Nedaryk plėšikų landynės iš mano Tėvo namų. Kas myli mane, myli kiekvieną žmogų, ir jo meilė tobula tampa. Į tuos namus mes ateisime su Tėvu ir apsigyvensime.

— Jis spekuliantas. Šis chuliganas. Anas pijokas. O Morta — paleistuvė!

— O ką su jais galiu daryti? Aš pats toksai paliksiu!

— Įsakau vienas kitą mylėti taip, kaip aš jus mylėjau.

— Su kuo sutapsiu, toks ir pats tapsiu, Viešpatie!

— Sakaisi myli tu mane... kodėl nesutapai su manimi?

— Nebuvo Meilės, buvo tik turgus, tačiau jos niekam neįbruko, nes buvo padirbta, — sušuko šarka skrisdama.

— Meilė nugali viską. Jeigu jus tu mylėtum, Mano vardu, jie nebūtų ligoniai.

Vėjas išeina kažko pasitikti:

— Ar sušukuotum man plaukus?

— Ar sušukuotum man plaukus, jeigu aš numirčiau?

— tyliai paklausė tarpdury žmogus.

— Ko vaikštai nuspuręs? Išeik! Netrukdyk! Mes lau-

klam garbingų svečių.

— Gerai, kad tik vienas iš dvylikos tebuvo apsišaukęs mokinyš — pasakė Kristus, uždarydamas duris.

Dabartinė dinaminė psichologija kalba, Evangelija moko, kad yra dvi didelės, diametraliai priešingos jėgos, kovojančios dėl žmogaus: ekspansijos ir sąlyčio jėga, vadinama „meile“, kuri stumia iš savęs, kad būtų galima kurti bendruomenę. Represinė, izoliuojanti jėga vadinama „egoizmu“, kuri stumia užsidaryti klaidingoje ir amžinoje iliuzijoje, kad būtų galima save suformuoti atskirai. Taigi izoliuotas žmogus, imant žmogiškai, yra nenusisekęs. (Izoliuotas tas, kas nėra santykiyje su viso pasaulio žmonėmis). **Tėvo plane prakeiktas!**

Kad galėtum sutikti žmones, reikia matyti juos: atverk akis.

Kad galėtum priimti juos, reikia turėti savyje vietos: padaryk, kad pas tave būtų erdvu.

Kad būtų galima susijungti su kitais, reikia palikti ir apleisti save:

užmiršk ir atsiduok. Numirk sau, kad gyventum Kristui.

Plisti iki pasaulio krašto. Su žmonėmis, kurie toli erdvės ir laiko požiūriu, galima dvasinė jungtis, nes siela neturi šių ribų. **Apimti visą žmoniją, kiekviena mintimi, nes Dievas yra asmenų bendruomenė.** Kai kas galvoja, kad užtenka būti vienybėje su Dievu, nesijungiant su žmonėmis. **Ne, jei nori būti Tėvo sūnumi, reikia sutikti būti broliu, visų kitų iki vieno sūnų, nes atstumdamas brolių atstumi Tėvą.** Pats save naikini, jau nebeesi žmogus, kokio nori Tėvas.

Sunkiausias nuodėmės yra ne kūno nuodėmės, bet nuodėmės prieš Meilę, Tikėjimą, Viltį.

Jei įprotis paralyžiuoja tave, reikia kantriai ir ištvermingai stengtis atgauti laisvę. Konstatavimas savo silpnybės nenustums į apatiją, jei lygiagrečiai atrandi Dievo visą galybę ir meilę. Meilės tau niekuomet nepritrūks, **tiktai tu neužtektinai tiki Meile.**

Gali įvesti Dievą į žmones, į jų tarpą, užmiršdamas apie save: kad skleistum apie save meilę. Privalai vesti kitus sutikti Dievą, padėdamas jiems mylėti brolius.

Būsi teisiamas kaip tik iš to, ar buvai ištikimas kasdien Dievui meilėje — už kiekvieną brolių turėsi duoti atsakymą: ką tu jam padarei?

— Ką tu jam padarei kiekvieną akimirką?

Evangelijoje V. Jėzus kviečia jungtis su Jo žodžiu, kad taptume „pažįstami iš darbų“.

Įvykyje — su Jo veiksmu. Įsiklausyk į įvykį, ką jis tau šnibžda, ko Viešpats iš tavęs nori. Įvykyje Dievas aiškina tau gyvenimo kalba savo Evangeliją.

Jei įvykio gelmės yra begalinės, jei jo plotis yra toks didis kaip žmonija, tai ir mažiausias įvykis paliečia visus žmones, Tavo brolius iki laiko ir erdvės ribų (psichosantykiai). Savo atsakymu, savo atsiliepimu į įvykį prisidedi prie visos žmonijos laimės ar nelaimės.

Įvykis yra: šaukimas žmonių.

Jis yra Dievo ženklas.

Savo žvilgsniu į įvykį — apkabinti žmones ir Dievą.

Savo buvimu įvykyje, pasiruošti tarnauti žmonėms ir Dievui.

Jei esi neužtikrintai glaudžiai susijungęs su žmonėmis ir su Viešpačiu Jėzumi, jei į tavo veikimą neprasisakverbia begalinis Dievo sėkmingumas, tai reiškia, kad įvykyje nesijungi su Juo, galbūt dėl to, kad įvykyje nematai paslapties.

Jeį nori labiau mylėti, leisk mylėti Meilei kaskart labiau tavyje ir per tave.

Padaryk, kad per tave Dievas mylėtų tavo brolius.

Jeį myli kitą žmoniškai, jungi jį su savimi.

Jeį myli jį antgamtinė meile, jungi jį su Kristumi.

Jeį myli jį su Kristumi ir Kristuje, tai Mistinis Kūnas auga, Tėvo Karalystė plinta tuo pat metu, kai ją apreiški.

GRAZINA

Šiluva—pasaulinio garso šventovė

Informacija

Išėmęs iš registro tą raštą, vėl nuvyko į Šiluvos valsčių ir primygtinai prašė to seno ūkininko, kad parodytų vietą, kurioj jo atminimu stovėjo katalikų Bažnyčia. Senukas leidosi prikalbinamas ir liepė jį vesti į dirvą, kuri tais metais buvo rugiais apsėta. Jis tikino, nors aklas, bet apčiuopomis parodysias ir senosios Bažnyčios užkasto lobio vietą. Vos atvestas į tą vietą, staiga praregėjo. Padėkojęs Viešpačiui Dievui už stebuklingą regėjimo sugražinimą, jis nurodė vietą, kur reikėjo kasti. Buvo kasta ir atrasta skrynčia su Šiluvos Bažnyčios lobiu.

Paakintas tokios laimingos dalykų eigos ir tokių aiškių Dievo pagalbos ženklų viltinai nuteiktas, Jo Prakilynė kun. Kazakevičius ėmėsi teisiniu keliu atgauti Šiluvos Bažnyčiai žemę, kuri jai priklausė pagal fundaciją. Ta byla užtruko per penkiolika metų, pareikalavo iš jo didelių išlaidų, darbo ir buvo surišta su pavojumi pačiai jo sveikatai, nes priešingoji pusė atkakliai spyrėsi. Bet jis, kaip uolus Dievo garbės ir Svenčiausios Mergelės kulto mylėtojas, pradėtą darbą uoliai vedė toliau — ligi trokštamo sprendimo“.

Ši gana lakonišką ir santraukinį Marijos Šiluvos apsireiškimo aprašymą reikia papildyti kitų šaltinių žiniomis ir išlikusia gyva tradicija.

Pirmiausia dėl apsireiškimo laiko. Kadangi Kazakevičius, radęs užkastoje skrynioje dokumentus, formaliai užvedė bylą 1612 m., tai į tuos metus paprastai atkeliamas ir pats apsireiškimas. Bet Šiluvos archyvo dokumentas, kuris apsireiškimo metu nepaduoda, aiškiai sako, kad byla tetėsėsi 15 metų. O ji buvo baigta 1622 m. Taigi Kazakevičius Šiluvos atgavimo reikalą pradėjo judinti apie 1607 m. Vysk. A. Tiškevičius savo pranešime Šv. Sostui 1748 m. aiškiai rašo: „Bažnyčia buvo erezijos sunaikinta, vieta ir turtai užimti, po daug metų byla dėl užgrobito ir Bažnyčios turtų prieš eretikus užvesta, bet dar erezijos galiai turint viršų, kai trūkstiant dokumentų nebuvo vilties bylos laimėti, Dievas davė kažkokį šimto metų aklą senelį, kuris girdėdamas kalbant apie užvestos bylos nesėkmę, tarė: „Aš žinau, kurioje vietoje yra šios bažnyčios dokumentai, veskite mane į tą vietą“. Toliau aprašo skrynios iškasimą ir joje dokumentų bei Marijos paveikslą suradimą. Tai rodo, kad minimas senelis iš karto žmonėms tikinęs, jog ant akmens pasirodžiusi ne kokio baidyklė, o Dievo Motina, tik vėliau pasakė paslaptį — kur paslėptas bažnyčios lobis. Todėl ne be pagrindo kai kurie autoriai apsireiškimą nukelia į 1608 m., t. y. po to, kai Kazakevičius 1607 m. pradėjo judinti Šiluvos reikalą, ir kai, nesant dokumentų, nebuvo vilties ką nors laimėti.

Atkreiptinas dėmesys ir į metų laikus. Šiluvos dokumentas aiškiai sako, kad apsireiškimo metu prie akmens buvo gonomi gyvuliai, o skryniją atkasant ten buvo užsėta rugiais. Taigi tarp apsireiškimo ir skrynios atkasimo praėjo tam tikras laiko tarpas. Apsireiškimo gandui pasiekus Varnius, oficialas Kazakevičius atvyko į Šiluvą asmeniškai jų patikrinti. Jam rūpėjo Dievo garbė, ir todėl norėjo rūpestingai viską iširti, kad žmonės nebūtų sukla-

dinti.

Lyginant įvairius to apsireiškimo aprašymus, reikia sutikti, kad Marija apsireiškė ne kartą, bet du. Pirmą kartą tik pie-menėliams. Jie vakare papasakojo, ką matę, savo tėvams ir artimiesiems. Žinia pasiekė tą pat dieną ir kalvinistų vyresnybę, bet toji tik ranka numojo. Kitą dieną žmonės ėmė rinktis prie apsireiškimo akmens. Kalvinų katechetas ir bakalauras atėjo žmones varyti namo įtikinėdami, kad visa yra tik vaikų prasimanymas. Tada Marija pasirodė jau visiems susirinkusiems ir patiem kalvinistams. Čia įvyko anas pasikalbėjimas tarp kalvinistų katecheto ir Marijos. Suprantama, kad kalvinistams, nepripažįstantiems Marijos garbinimo ir stebuklų, negalint per daug aiškaus fakto paneigti, neliko nieko kito, kaip apsireiškimą žmonėms aiškinti velnio apgaule ir pinklėmis.

Betgi katechetui Mikalojui Fierai, prakalbinusiam Mariją, neįvairiai darėsi Šiluvoje ir jis netrukus iš Šiluvos pabėgo, atsisakęs katecheto pareigų. Pastorius Dovydas Dergvilis, užtaręs prieš kalvinistų sinodą, jį susigražino atgal. Pabėgimas galėjo atrodyti kalvinistų pralaimėjimu. Bet po kiek laiko katechetui buvo leista palikti Šiluvą ir persikelti kitur. Tas rodytų, kad jam Šiluvoje nebuvo patogu gyventi. Apsireiškimo per daug aiškus faktas galėjo jam sukelti sąžinės konfliktą ir jis, viską metęs, nešdinosi kuo toliau nuo Šiluvos, o gražintas ir vėl nerimo, bet prašėsi iškeliama kitur. Jam buvo neįvairiai Šiluvoje, kur jis buvo pasidaręs visų dėmesio centre.

Jei jau ieškoti dokumentinių liudijimų, tai mūsų nuomone, pirmąją užuominą apie Šiluvos apsireiškimą randame vysk. Jono Lopacinskio 1774. X. 31 prašyme Šv. Sostui, kad Šiluvos klebonui būtų suteiktos infulato teisės ir poaukštis. Ten rašoma: „Šiluvos bažnyčia įsteigta labai seniai — 1457 m., tai yra pačioje pradžioje švento katalikų tikėjimo įvedimo į Zemaičių kunigaikštystę, vėliau gi, 1532 m. ji buvo siautusiu klaidatikų prievarta atimta, padaryta nebelankoma, o paskui ir visai nugriauta. Pagaliau, 1622 m. ypatinga Dievo malone bei nuostabia Dievo Gimdytojos pagalba, ji buvo, aiškiam stebuklui tarpininkaujant (mediante evidenti miraculo), atgauta iš žemės iškastais dokumentais, sykiu su kitais bažnytiniiais daiktai“. Tiesa, šis liudijimas yra jau vėlesnio laiko, bet jis remiasi sena tradicija, o ji drauge su nuo XVII a. vidurio vyskupų globojama apsireiškimo vieta ir tenai užvestu Marijos kultu patį apsireiškimo faktą tik labiau sustiprina.

Baigiant kalbėti apie Marijos apsireiškimą Šiluvoje, reikia pastebėti, kad tai buvo pirmasis Marijos apsireiškimas Europoje, ir turbūt vienintelis atsitikimas, kad Marija prakalbėjo į kito tikėjimo žmogų. Vėlesniuose Marijos apsireiškimuose įvairiose vietose tokių aplinkybių neužtikama.

(Pabaiga. Pradžia Nr. 1)

(J. Vaišnora „Marijos garbinimas Lietuvoje“)

D. D. G. G. PANEVĖZIO
VYSKUPIJOS KUNIGAMS

1. DĖL ALTORIAUS ATSUKIMO Į ŽMONES

Lietuvos Vyskupų Konferencijos posėdyje 1990. 08. 20. nutarta: „Svarstant einamuosius reikalus, nutarta patenkinti tikinčiųjų pageidavimą, kad prie didžiojo altoriaus būtų įrengtas altorius — stalas, prie kurio būtų laikomos pamaldos atsigręžus į žmones“.

2. TIKYBOS DĖSTYMAS — KATECHETIKA

„Dėstant tikybą mokyklose laikytis dabar turimų vadovėlių, o kai tikybos vadovėliai bus paruošti, bus sudaryta vieninga tikybos dėstymo programa visoms Lietuvos mokykloms“.

„Sudaryta viena katechetinė Komisija visai Lietuvai, kuri rūpinasi tikybos vadovėlių, katekizmo ir vaizdinių priemonių ruošimu mokykloms. Į Komisiją, kuriai vadovauja vysk. J. Matulaitis, įeina po keletą atstovų iš kiekvienos vyskupijos“.

3. TEOLOGINIAI — KATECHETINIAI KURSAI

a. Panevėžyje, prie šv. ap. Petro ir Povilo bažnyčios veikia penkerių (5) metų teologiniai kursai. Juos baigę, gauna diplomus ir teisę dėstyti tikybą vidurinėse, o kai kurie ir aukštesiose mokyklose. Klausytojai renkasi kartą per mėnesį. Kursams vadovauja Kurijos kancleris mons. Jonas Juodelis.

b. Taip pat prie tos pačios bažnyčios veikia dvejų (2) metų katechetiniai kursai, kurių klausytojai renkasi 2 kartus per mėnesį. Katechetai, baigę dvejų metų kursą, gaus pažymėjimus dėstyti tikybą žemesnėse vidurinių mokyklų klasėse. Kursams vadovauja kun. Alg. Neverauskas ir Marija Medišauskaitė.

Primenama, kad visi, kurie dabar dėsto tikybą mokyklose, privalės lankyti ir baigti vienus iš šių dviejų kursų (teologijos ar katechetų).

4. BAŽNYTINIŲ TROBESIŲ REIKALU

Kunigų Taryba prašo, kad klebonai kartu su bažn. komitetų nariais sudarytų visų parapijinių trobesių sąrašus, pažymint, jei įmanoma, jų vertę ir dabartinę būklę. Sudarytoji komisija pareiškia savo nuomonę apie tų trobesių panaudojimą bažn. bendruomenei. Vienas sąrašo egzempliorius paliekamas parapijoje, antras siunčiamas Kurijon.

PANEVĖZIO VYSKUPIJOS
KURIJA

GANYKLOJE dar tam-soka, ir šerikas Poviliukas vos įžiūri triūsiančias melžėjas. Kuri jo žmona, jis negalėtų pasakyti: šitoje prieblandoje visų moterų siluetai vienodi. Ak, Stase, Stasyt, kodėl tu mane išvarei iš namų, liūdnam murma Poviliukas. Į ką tapo panašus mūsų gyvenimas, Stasyt? Galbūt į šitą ganyklą, kur tarp karvių, nuėstos žolės, bido-nų mes nerandam vienas kito. Ak, Stase! O saulė jau išlindo iš miško ir pakibo virš Krinčino namelių. Šerikui Poviliukui atsiveria šviesios ganyklos panorama: kurmiarausiai, vienas kitas rasotas voratinklis, tolumoje boluojanti karvidė. Ir koks stebuklingas paveikslas: karvė, kurią pamelžė jo žmona, eina iškėlusį galvą ir, — Poviliukui iš toliau taip atrodo, — ant ragų neša raudoną saulės blyną. Ak, Stase, Stasyt, tu mano saule! Poviliukui akyse sublizga ašaros. Kodėl mes tokie?! Ir kas kaltas? Jis šią dieną vėl bandys nueiti pas žmoną. Kad tik neatsitiktų kaip vakar: dėl drąsos nutaręs išgerti truputį krinčinietiško, Poviliukas nubudo tamsią naktį Talačkos miškelyje.

Ir miestelyje jau šviesu. Ant dviračio vairo užsikabinusi bidonėli, į pieno supirkimo punktą skuba žvali moterėlė. Prie kapinių prisimena, jog girdėjo šnekant: šią dieną į parduotuvę kažką atveš. Ji apsisuka ir dar smarkiau mina pedalus. Bala nematė to pieno, pastačius bidonėli ant žolės, uždususi šnibžda moterėlė, užtat aš būsiu pirmoji. Ji net nori pamoti ranka viršaičiui, kuris tarnybine mašina važiuoja melžti savo karvių: ehė ehė, pramigai, ponaiti, o aš jau užsiemiau eilę, ehė hėl Moterėlė pažiūri į laikrodį: septynios valandos šešios minutės. Iki dešimtos dar toli, ir ji svarsto, ką šią dieną gaus nusipirkti. Gal ir šią dieną bus didelė šventė, kokią ji apturėjo prieš savaitę. Tada jai pasisekė nupirkti porą vyriškų kojinių. Prispaudusi jas prie širdies skrido namo ir krykštavo: „Kaip gera gyventi! Kokia aš laiminga! Kaip apsidžiaugs mano Rimantėlis!“. O Rimantėlis, jos vyras, girtas drybsojo lovoje ir knarkė. Ji nutraukė vyro guminius batus, nuplėšė prie padų prilipusius autus ir užmovė kvepiančias

kojines. Paėjo kiek į šalį ir čiulbėjo: „Kaip gera gyventi! Kokios gražios mano vyro kojios!“. Nuslinko į virtuvę ir tyliai, kad neprižadintų Rimantėlio, sudainavo tris estradines ir dvi liaudies dainas, prie kiekvieno posmelio pridėdama

nervus alinanti, gyvenimą trumpinanti loterija. Mat jų mokyklai pagaliau paskyrė ilgai lauktą sagų siuvimo mašiną. Kam ji atiteks — dabar dar niekas nežino. Tik spėliojimai, viltys, sunkus laukimas. O kai galvos užimtos tokiais da-

prekių jau seniai nebėr, pardaviau kam reikėjo. Jums nieko neliko. Dar pakentėkit, aš jus dar pakankinsiu kokias dešimt minučių. Ji neskuba atrakinti durų, nors lauke jau rėkia: „Leisk! Leisk!“. Šiuos spiegančius piliečius stengiasi nuraminti pensininkas felčeris: „Atsikvošėkit, žmonės!“. Felčeris jiems aiškina šito beprotiško stumdymosi galimas pasekmes: įvyks mąstymo ir sąmonės mutacija, pasikeis vidiniai organai, o blogiausia — pažeisit savo genetinį foną. Bet niekas nesiklauso protingų felčerio žodžių, niekas turbūt negirdi ir iš statybininkų vagonėlio ataidinčios dainos. Tie šaunūs darbininkai niekaip negali pabaigti apylinkės valdžios rūmų: tai vamzdžių nėra, tai lentų neatvežė, tai vynys pasibaigė. O alaus asortimentas — gan didelis. Išgėrus vieną kitą trilitrinį stiklainį, nutolsta visokios problemos, liūdnos mintys, ir kažkodėl norisi dainuoti... Felčeris eilėje pamato nėsčią moterį ir pašurpęs surinka: „Nors tu eik namo! Tu pagimdysi vergą!“. Čia neišlaiko žvali moterėlė, kuri, nors atakuojama iš visų pusių, neužleido pirmos vietos prie durų: „Dink tu, berazumi! O kad vošiu bidonėliu per galvą!“. Bet suluošinti felčerį ji nebespėja, nes tas moterų ir vyrų spiečius sujuda: pagaliau atidarė duris. Kažkas paspiria bidonėli, dangtis lekia į šoną, ir sugižusiu pienu aptaškyti krinčiniečiai išiveržia parduotuvėn.

Daina vagonėlyje nutyla. Parduotuvėje girdėti keikimai ir aimanos. Prie kolūkio kontoros stovi vienišas žmogelis, ant pečių užsimetęs šakes. Jam labai baisu šitaip stovėti tarp daugybės visokių specialistų automobilių. Bet netrukus autobusiukas jį nuveš į laukus, kur jam lieps kažką dirbti. O tas laukas be galo, be krašto, todėl žmogelį apims dar didesnė baimė. Jis įbes žemėn šakes, pasirems ant jų, drebdamas žiūrės į saulę ir lauks vakaro. O ką reiks veikti vakare, ką galvoti, ko laukti ir tikėtis — žmogelis nežino. Juk viskas beprasmiška. Gal klausysis varpo dūžių, kviečiančių melstis. Gal žmogelis sušnibždės: „Dieve Dieve...“. Tačiau iki šitų žodžių ir iki vakaro dar taip toli. Dabar dar tik rytas.

R Y T A S

Leonidas SIMOLIŪNAS

(Paveikslėlis)

lykais, apie pamokų efektyvumą negali būti ir kalbos, pasakytų švietimo skyriaus vedėjas. Todėl matematikė, — nei iš šio, nei iš to, — liepė devintokams susiskaičiuoti, kiek kiekvienas turi sagų. Ir berniukai, ir mergaitės paraudo, neskaičiavo, o mokytoja rašė dvejetus. Biologė mokiniams ilgai aiškino, kodėl paukšteliams ir žvėreliams nereikalingos sagos, o pirmokų mokytoja visas tas tris pamokas iki loterijos vaikščiojo po klasę, glostė mažyliams galveles ir kartojo: „Jūs mano guzikėliai, jūs mano guzikytės!“

savo sukurtą priedainį: „Kaip gera gyventi!“. Nors ir ne nuo dainų, bet Rimantėlis netrukus nubudo, stebėjo savo milžiniškas letenas ir mąstė. Prisiminė, jog, — kaip dažnokai tai atsitikdavo — buvo užėjęs pas nevystančią našlę aludarę, išgėrė dusto. O kas toliau? Kodėl tokios pasikeitusios jo galūnės? Rimantėlis išprotavo šitaip: „Ot pasiutus bobal! Ot šelmė! Nugirdė, išbučiavo ir dar naujas kojines padovanojo!“.

Miestelio centre jau verda gyvenimas. Į visas puses siuva automobiliai, motociklai, dviračiai, į savo kontorą lėtai eina vartotojų kooperatyvo moterys ir šnekučiuojasi. Jos stengiasi kalbėti ramiai, nors sielos gelmėse tūno didžiulis nerimas: girdėjo, jog žadama naikinti jų kontorą, atseit, tranų lizdas. Ir kas bus su jomis, kaip reiks tada gyventi, jeigu gandai pasitvirtins. Draugiškai nutaria, jog tada jos visos pasikars savo kontoroje: kas ant šviestuvų, kas ant durų rankenų. Ir pedagogai skuba į pamokas. Susikūprinę, surauktomis kaktomis, liiguistai degančiomis akimis, nes per ilgąją pertrauką bus loterija, toji

Dešimta valanda. Eilė prie parduotuvės nusidriekusi iki pat kolūkio kontoros, ir agronomas apsidžiaugęs pagalvojo, jog žmonės susirinko prašyti darbo. O pardavėja žiūri pro langą į nekantraujančius žmogelius ir patenkinta šypsosi. Prisimena savo vaikystę, mamą, kuri jai vis sakydavo: „Vaikeli, jei tingėsi mokytis, eisi kolchozan karvių melžti!“. Ak, mama, mama, matai, kokia dabar tavo dukra! Kam tas mokslas, dabar aš — karalaitė, su manim nori susipažinti visi miestelio turtuoliai, visokie viršaičiai, pirmininkai gatavi man rankas bučiuoti. O jūs, vargšeliai, ko jūs laukiat — pardavėja grožisi vaizdu už lango. Cha! Tu

Partijos Federacinėje Vokietijoje

1861 metais atsirado liberalioji Vokiška Pažangioji partija („Deutsche Fortschritt Partei“), 1866—1867 metais daugiau į dešinę orientuota Nacionalinė liberalų partija („National-liberale Partei“). 1887 metais konservatoriai įkūrė Laisvą konservatorių partiją („Frei konservative Partei“), 1876 metais — Vokišką Konservatyvią Partiją („Deutsch Konservative Partei“). Katalikų Centras buvo susitelkęs Prūsijos atstovų rūmuose. 1869 m. Bebelio ir Liebknechto sukurta Vokietijos Socialdemokratinė darbininkų partija ir 1863 m. Lassalo sukurta visos Vokietijos darbininkų susivienijimas 1875 metais susijungė į Vokietijos socialistinę darbininkų partiją. 1891 metais ji pasivadino „Socialdemokratische partei Deutschlands“ (SPD). Taip dar prieš Reicho įkūrimą atsiranda svarbiausios partijos. Kaizerinės imperijos įgyvendinta Vokietijos nacionalinė vienybė buvo ne tautos ir ne partijų, o senosios valdžios, monarchų ir kunigaikščių, taip pat ir militaristų veiksmas.

Prie to prisidėjo ir tai, kad diktatūrinėje kaizerinės imperijos valstybėje partijos negalėjo prisiimti jokios atsakomybės dėl valdžios sudarymo. (Absolūtizme monarchas — karalius, kunigaikštis, vienintelis valdymo galios savininkas. Jis stovėjo aukščiau įstatymo ir buvo atsakingas tik prieš Dievą).

1971 metais valstybės įstatymai partijas nuo valdymo faktiškai nušalino. Karaliaus paskirtas premjeras (Reichskarleris) ir reichs valdžia buvo nepriklausomi nuo Reichstago (parlamente) atstovaujimų partijų. Demokratiškai išrinktas Reichstago Kancelerio negalėjo nei išrinkti, nei nuversti. Įstatymuose partijos nebuvo minimos nė vienu žodžiu.

Kadangi partijos nuo atsakomybės už valdymą buvo nušalintos, jos nematė, nejaudė būtinybės jungtis į koaliciją ar siekti kompromisų. Jos stipriai buvo prisirišusios prie savo ideologijos ir interesų. Toms partijoms parlamentinė kompromisų politika buvo svetima.

DIKTATŪRINĖS VALDŽIOS GYVYBINIS MELAS

Konservatyviems valdiškiems mokytojams lengva buvo skleisti „Diktatūrinės valstybės gyvybinį melą“, t. y. tikėjimą į valdžios, stovinčios virš partinių rietenų ir interesų, politikos tobulumą.

Diktatūrinės valstybės, kurios valdžia nesirėmė politine parlamento dauguma, pagrindas buvo ideologinis tikėjimas galimybe užimti pozicijas virš partijų: „Tėvynė aukščiau partijos“. Vyriausybės viršpartiškumas buvo tiesiog legenda — diktatūrinės valstybės gyvybinis melas. Šiuo aspektu partinė kova atrodo kaip nereikalingas pykimas, kaip objektyviam darbui kenksmingas kivirčijimas, kaip partinės dvasios, susidedančios iš nepakantumo supratimo ir piktos valios, išraiška.

Partijos buvo vaizduojamos kaip valstybės veiklą apsunkinančios ramybės drumstėjos, kurių interesais susieta politika bendram labai netinkama. Atskiros partijos — socialdemokratų, kairiosios liberalų, kai kurios Centro partijos buvo net persekiojamos ir šmeižiamos kaip valstybės priešai.

Socialdemokratai, nors jų partija 1887—1890 m. buvo uždrausta, 1912-aisiais parlamente sudarė didžiausią frakciją. Antra savo stiprumu buvo Centro partija. Tačiau kilti pirmajam pasauliniam karui sutrukdyti negalėjo nei Centro partija, nei kairieji liberalai, nei socialdemokratai. Nuo militaristinio vadovavimo partijos buvo visai nušalintos, tačiau karą pralaimėjus ir karaliui atsisakius sosto, atsakomybę prisiimti turėjo ir partijos.

Antroje epochoje, Veimaro respublikos laikotarpiu (1919—1933) partijos įgijo politinę galią.

1919 m. Veimaro Reicho konstitucija sustiprino parlamentą. Reichs valdžia buvo atsakinga parlamentui ir privalėjo atsistatydinti, jei parlamentas pareiškė jai nepasitikėjimą.

Tačiau savo naujai rolei partijos nebuvo pasiruošusios. Jos tebegyveno savo dogmatiškoje idėjinėje

je izoliacijoje, nebuvo pakankamai pasiruošusios koalicijai ir kompromisams, kurie būtini parlamentinės demokratijos funkcionavimui. Užsienio ir vidaus politikos sunkumų akivaizdoje (žemių netekimas, reparacijos, infliacija, neramumai dėl nedarbo), su kuriais susidūrė pirmoji vokiškoji demokratija, nemaža buržuazijos dalis ilgėjos monarchijos ir viršpartinės diktatūrinės valdžios. Be to, monarchistinės orientacijos jėgos, valdžia ir kariuomenė demokratiškoms jėgoms suvertė kalnę už 1918 m. karo pralaimėjimą ir jo pasekmes.

Diktatūrinio mąstymo išraiška buvo ir vadovaujančių valstybės teisinių darbuotojų nuomonė, kad partijos yra ekstrakonstitucinės, t. y. už įstatymo ribų stovintys reiškiniai.

Veimaro respublikos Konstitucija faktiškai ignoravo partijas. Tik atsitiktinai ir nuvertintai jos paminimos 130-ajame straipsnyje. „Valdininkai yra visuomenės, o ne vienos partijos tarnai“. Šitoks partijos pozicijos formulavimas teisiename gyvenime nebuvo teisingas — tai pasipriešinimo partijoms laikysena, kuri tuomet buvo plačiai išplitusi ir tarp Veimaro konstitucijos tėvų.

Susiskaldžiusi, susmulkėjusi, vyriausybę sudaryti vos pajėgi partinė sistema, atrodo, šitą sąlygą tik patvirtino. Veimaro koalicijos partijos — socialdemokratai, Centro partija, Vokiška demokratinė partija, kurios 1919 metais Reichstago turėjo per 70 mandatų, jau 1920-aisiais

neteko absoliučios daugumos ir jau niekad nebepasiekė 1919-ųjų rezultatų. Kai po 1928 metų sparčiai ėmė blogėti ekonominė padėtis (pasaulinė ūkinė krizė), vis daugiau rinkėjų nusigrėžė į antidemokratinio sparno pusę — į KPD ir NSDAP. 1932 metais jie jau turėjo absoliučią visų mandatų daugumą parlamente.

NSDAP (Nacional socialistische deutsche arbeiterteil) — tai Hitlerio partija. Ji mokėjo pasinaudoti liaudies resentimentais partijų vaidams ir susiskaldymui. NSDAP juodino demokratiškas Veimaro Respublikos partijas kaip „sistemines partijas“, o save vaizdavo kaip „Sajūdį“.

Nacionalsocialistai, kurie po Hitlerio paskyrimo ministru pirmininku (1933 m. sausio 30 d.), pasiremdami 1933 m. kovo mėnesio galios įstatymu, uždraudami arba prievarta išardydami iš politinio gyvenimo pašalino visas partijas, susidūrė tik su menku pasipriešinimu.

Taip prasidėjo vokiečių partinės istorijos trečioji epocha, pasižymėjusi prievartiniu Veimaro respublikos daugiapartinės sistemos sunaikinimu ir nežabotos Hitlerinės vienybės partijos valdžios įvedimu. 1933 metais NSDAP buvo paskelbta valstybine partija (Staatspartei), o kitų partijų kūrimas ar palaikymas buvo baudžiamas kaip nusikaltimas.

Nacionalsocialistų vienpartinės sistemos džiugesio šūkis: „Viena tauta, vienas vadas“.

(Pabaiga, pradžia Nr. 17)

REDAKCIJOS NUOMONĖ NEBŪTINAI SUTAMPA SU PUBLIKACIJŲ AUTORIŲ NUOMONE.

Redaktorė Zina MAGELINSKIENĖ

Mūsų adresas: 235250, Pasvalys, Biržų g. 43, Z. Magelinskienei.

REDAKCIJOS KOLEGIJA: R. BUTENIENĖ, S. BUTKUS, A. KAZLAUSKAS, S. RIMKUS, G. URBAITĖ, L. ŠIMOLIŪNAS.

Leidėjas LPS Pasvalio taryba. Ofsetinė spauda. Apimtis 0,5 sp. l. Tiražas 3000. Užs. Nr. 5272. SL 368. Spausdino Panevėžio „Varsos“ spaustuvė.